ZILVEREN KINDERSPEELGOED.

DOOR

MR. N. DE ROEVER.

R zijn weinig antikwiteiten, die zoo algemeen in den smaak vallen als het zilveren kinderspeelgoed, dat men in iedere étagère, waar de kostbare zilveren bekers of de gouden geëmailleerde lijfsieraden van voorheen geene plaats konden vinden, tusschen allerlei curiositeiten en bekoorlijke kleinigheden ziet prijken. Hoe duur dit zilverwerk ook reeds betaald wordt, het is nog binnen het bereik van velen gelijk het vroeger, toen daarvan nog slechts weinig meer dan de zilverwaarde betaald werd, in handen was van eder zelfs bescheiden levend burger. In die dagen was het nog niet zoo zeer een begeerd artikel voor verzamelaars als wel een geliefd speeltuig voor kinderen, tegen wier vernielende vingertjes het in zijne voorvaderlijke degelijkheid en sterkte volkomen bestand was.

Reeds in de eerste helft der zeventiende eeuw vindt men in aanzienlijke boedels dit zilveren speelgoed, toen „silveren poppegoed” genoemd, beschreven. Het komt mij voor eigenaardig Hollandsch te zijn. Wellicht diende het aanvankelijk ter stoffeering der poppenkeukens en poppenkamers, waarmede de kinderen uit de gegoede klassen zich vermaakten, vóór de oude lui de liefhebberij overnamen en hunne kostbare poppenhuizen inrichtten, die in onze musea dagelijks zoovele bewonderaars trekken.

Het moet gezegd worden, dat dit oud-hoïlandsche zilveren poppengoed, — het thans nog aanwezige moge al niet dagteekenen uit de eerste eeuw, waarin het in zwang kwam, — bekoorlijk is, niet alleen wegens zijne fraaie kwaliteit, maar ook en vooral wegens zijnen sierlijken vorm en zijne meesterlijke bewerking. Allerlei voorwerpen van huiselijk gebruik, meerendeels zoodanig verkleind, dat zij de verhouding, die zij in natura bezitten, hebben verloren en alle ongeveer even groot zijn geworden vindt men er bij voorkeur in terug. Hazenpannen en waterketels, wafelijzers en kandelaars, stoelen en spinnewielen, ja wat niet al, bootsten de zilversmeden, die er zich op toedegen, met een volkomen meesterschap na. Eerst de pruikentijd voegden er de gegoten narresleden en vliegeroplatters aan toe, toen het poppengoed reeds hier en daar tusschen het „blauw” werd gezet ter stoffeering. Het was wel is waar een minder gelukkige toevoeging, maar er was blijkbaar immer vraag naar de leelijke poppetjes evengoed als naar het zooveel fraaier huisraad.

Bij de kenners is het zilverwerk van dien aard, dat het volgende hier vergroot afgebeelde merk, soms nog met een driebladig kroontje voorzien, draagt

en dat in de wandeling „van het horentje” of ook wel „Hoornsch” genoemd wordt, zoo al niet als *het* beste, dan toch onder het allerbeste aangeschreven. Menigeen zou, op den naam, die er aan gegeven is, afgaande, den maker van dit zilverwerk te Hoorn zoeken. Dit verraadt onbekendheid met de zilvermerken. Het hierboven afgebeelde is geen stadsmerk, maar een meesterteeken, dat naast het stempel van de Amsterdamsche drie kruizen met de jaarletter voorkomt¹⁾. De vervaardiger moet dus lid van 't goud- en zilversmidsgilde der Amstelstad zijn geweest.

Van al de koperen platen, waarin naar oud gebruik ieder gildebroeder zijn meesterteeken sloeg, is ongelukkiglijk te Amsterdam maar één enkele en deze nog wel schandelijk gehavend, bewaard. Deze stelde ons in staat mede te deelen, wie de kunstige zilversmid was, die dit bijzonder fraaie kinderspeelgoed afleverde. Aangezien deze meester wel bij name bekend mag worden, deel ik hier mede, dat hij genaamd was ARNOLDUS VAN GEFFEN, geboortig was van Amsterdam, in 1728 als meester werd aangenomen, en blijkens de jaarletters op zijne miniatuurwerken aangetroffen, minstens tot 1750 heeft gewerkt.

¹⁾ Wegens de geringe afmeting der voorwerpen werd de Hollandsche leeuw er meestal niet bij geslagen.